

[Madsen-Mygdal.]

nogen af de andre store Reformere, som den naaede at gennemføre, Fæsterens Stilling overfor Jordejeren, Fæsterens Retssikring overfor vilkaarlige og urimelige Angreb. Den tog fat paa det foranlediget af Klager, navnlig fra Viborg-Egnen, hvor der den Gang fandtes en forstandig Herredsfoged, der havde Retsbegreberne i Orden og Hjertet paa rette Sted.

Resultatet af Kommissionens Arbejde forelaa allerede i Begyndelsen af 1787 i de to Forordninger af 8. Juni 1787 vedrørende Fæsterens Forhold, som altsaa kom et helt Aar før Stavnsbaandets Løsning i 1788. Den første af disse Forordninger bestemmer, at ved en ny Fæsters Tiltrædelse skal Bygninger, Besætning og Inventar overleveres Fæsteren ved en lovformelig Synsforretning, og det samme skal være Tilfældet ved Afleveringen, og denne Synsforretning skal foretages af to uvildige, det vil sige upartiske, Mænd fra en fremmed Egn. Den anden Forordning bestemmer, at ingen Fæster vilkaarligt skulde kunne udsættes uden ved en lovlig Forretning. Og siden den Gang har vor Lovgivning Gang paa Gang, samtidig med at den tilstræbte Fæstets Afskaffelse, beskæftiget sig med dette Spørgsmaal: Fæsterens retslige Stilling mod Vilkaarlighed og uretfærdig Behandling.

I Sammenligning dermed forekommer det mig ligefrem forbløffende at iagttage den Letsindighed og Overfladiskhed, hvormed vore Dages Reformjægere vil indføre et nyt Fæsteforhold uden saa meget som at skænke Fæsterens retlige Stilling en Tanke.

Vi havde, som bekendt, i tidligere Tid to forskellige Fæsteforhold, nemlig Arvefæste og Livsfæste. For Arvefæstets Vedkommende havde Fæsteren fri Ret til baade at sælge og pantsætte Ejendommen. Der var kun meget faa Undtagelser fra denne Ret. I Virkeligheden var dette Arvefæste, der omfattede en meget betydelig Part af Bondejorden, at betragte som Selvejendom. Der hvilede kun denne Fæsteafgift efter Kapiteltakst paa den. Ikke desto mindre ønskede Arvefæsterne meget stærkt at faa deres Arvefæsteforhold afløst, og de har faaet det afløst.

Men den nye Fæstertype, der her foreslaas, bliver aldeles ikke stillet paa den Maade. Han kan hverken sælge eller pantsætte. I begge Forhold er han ganske og aldeles henvist til den nye Naadigherres Forgødtbefindende. Han er i Virkeligheden en ufri Mand, afhængig af Statens eller Kommunernes mere eller mindre velvillige Beslutninger.

I det gamle Livsfæste var det en fast Regel, at dette Fæste varede baade for Fæsterens og hans efterlevende Enkes Levetid. Hvis Fæsteren og hans Enke opfyldte deres Forpligtelser, var de urørlige; der var ingen, der kunde gribe ind og tage deres Stilling eller Frugterne af deres Arbejde fra dem.

Men hvorledes er det i det Fæsteforhold, der her foreslaas? Der er Grund til at spørge derom, for Lovforslaget, som det her foreligger, indeholder ikke et eneste Ord til Vejledning i saa Henseende. Hvis en Statshusmand, der har overtaget Jord efter Loven af 4. Oktober 1919 — og det er slet ikke saa helt faa Statshusmænd, vi har nu, der har oprettet Brug efter denne Lov —, hvis en saadan Statshusmand dør, har hans Enke ingen Ret; thi Loven indeholder ikke et Ord om Enkens Stilling. Naturligvis kan man sige, at hun kan faa Lov til at blive siddende; men hun kan ogsaa sættes ud, hvis det passer den offentlige Jords Ejer.

Og hvem skal træffe Afgørelsen i saa Henseende? Ja, da der ikke staar noget om det i Loven, kan man heller ikke vide, hvem der skal træffe Afgørelsen, men det fremgaar af hele Sammenhængen, at det skal være Statens Jordlovsudvalg, der skal træffe Afgørelsen. Statens Jordlovsudvalg er meget hyppig nævnt i disse to Lovforslag, og der er tillagt det mange store Beføjelser. Men somme Tider er Jordlovsudvalget ikke nævnt, men man maa gaa ud fra, at det dog er Mening, at det er det, der ogsaa i saa Henseende skal træffe Afgørelse.

Man fristes til at spørge, om det ogsaa skal være en af de mange Beføjelser, som efterhaanden tillægges det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen, Formanden for Statens Jordlovsudvalg, at han skal rejse rundt til Enker og vurdere Enker og træffe Afgørelse om, hvorvidt en Enke, eventuelt hendes Børneflokk, maa fortsætte, eller om andre skal ind i deres Sted.

Det er underligt at tænke paa, at naar en Fæster efter 4. Oktober-Loven bliver syg, og han skal til at forlade Livet her — og det er da naturligt, at hans Tanker beskæftiger sig med de efterlevendes Stilling, Hustruens og hans Børns Fremtid —, er han selv ude af Stand til at træffe nogen som helst Foranstaltning til Gavn for de efterlevende. Han kan kun haabe paa Velvillie fra højere Steder, og hans Tanker maa Gang paa Gang standse ved det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksens Alfaderskikkelse.

Der er maaske dem, der mener, at det kan være godt nok, Jordlovsudvalget eller